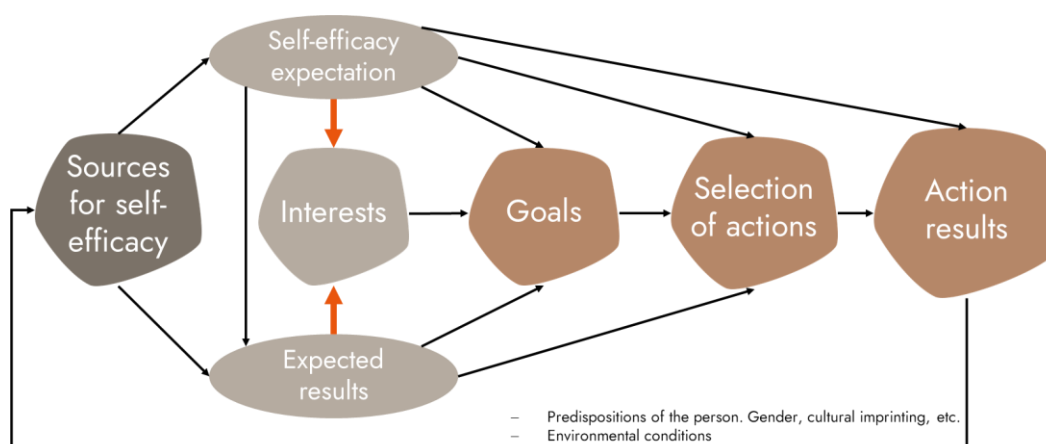

De sociaal-cognitieve loopbaantheorie

De Social Cognitive Career Theory (SCCT) van Robert W. Lent (2013, pp. 115) is gebaseerd op A. Bandura's benadering van de complexe interactie tussen mensen en hun omgeving. Er wordt verondersteld dat mensen tot op zekere hoogte in staat zijn tot zelfsturing en in staat zijn om dienovereenkomstig om te gaan met faciliterende of belemmerende omgevingsinvloeden. SCCT legt de nadruk op drie belangrijke cognitieve variabelen, namelijk self-efficacy overtuigingen, uitkomstverwachtingen en persoonlijke doelen.

- **Self-efficacy** is geen eenduidig of alomvattend persoonlijkheidskenmerk (zoals zelfrespect, waarmee het vaak wordt verward), maar een dynamische kijk op zichzelf in relatie tot specifieke actiegebieden en activiteiten.
- **Resultaatverwachtingen** zijn gericht op de gevolgen van een actie en zijn gevormd uit een verscheidenheid aan eerdere leerervaringen in vergelijkbare situaties.
- **Persoonlijke doelen** kunnen betrekking hebben op de inhoud of de kwaliteitsstandaard van een actie.

Cijfer 1: Sociaal-cognitieve carrièretheorie. Bron: eigen voorstelling, bewerking van de Veertigdagentijd (2013, p. 120).

SCCT gaat ervan uit dat de keuze van prestatiedoelen afhangt van self-efficacy en uitkomstverwachtingen, maar dat, omgekeerd, het succesvol bereiken van doelen ook een positieve invloed heeft op self-efficacy-overtuigingen en uitkomstverwachtingen. Net als de ontwikkelingsgerichte benadering beschouwt SCCT loopbaankeuze als onderdeel van een alomvattend proces dat wordt gevormd door eerdere ontwikkelingen op het gebied van zelfredzaamheid, resultaatverwachtingen, interesses en vaardigheden op verschillende actiegebieden. Er wordt verondersteld dat self-efficacy en uitkomstverwachtingen samen van invloed zijn op belangen, die op hun beurt verantwoordelijk zijn voor de keuze van bepaalde carrièredoelen. Met positieve bekrachtiging en lage obstakels met betrekking tot het gewenste carrièrepad, neemt de kans toe dat je interesses kunt vertalen in carrièredoelen.

Voor jongeren is vanuit het oogpunt van het SCCT het ideale scenario voor loopbaankeuzes en de realisatie ervan als volgt:

- Waardering voor hun interesses, waarden en talenten;

- Begrijp de relatie tussen deze kenmerken en carrièremogelijkheden;
- duidelijke doelstellingen die deze kenmerken op passende wijze koppelen aan loopbaantrajecten;
- passende vaardigheden om beslissingen te nemen, doelen te stellen en deze te realiseren;
- een omgeving die deze doelen ondersteunt;
- basispersoonlijkheidskenmerken die over het algemeen belangrijk zijn voor besluitvormingsprocessen en de realisatie van levenskeuzes (bijv. het verminderen van besluiteloosheid en het versterken van het uithoudingsvermogen).

Lent (2013, p. 143) vat zijn theoretische benadering samen in de volgende kernzinnen:

- Interesses zijn fundamenteel betrouwbare voorspellers van onderwijs- en beroepskeuzes, maar overtuigingen over zelfeffectiviteit en uitkomstverwachtingen zijn belangrijke beïnvloedende variabelen bij het bepalen van de richting.
- Counselingondersteuning die gericht is op effectiviteit is vooral nuttig in gevallen waarin individuele interesseprofielen niet goed ontwikkeld zijn of de ervaring beperkt is.
- Het geleidelijk opbouwen van positieve ervaringen, gecombineerd met bijbehorende interpretatie, kan nuttig zijn voor het bevorderen van zelfeffectiviteit en resultaatverwachtingen.
- Verwachtingen van resultaten kunnen positief worden beïnvloed door geldige informatie over dergelijke onderwijs- en carrièrepaden die overeenkomen met de ideeën van de klant.
- Inhoudelijke en gedragsmatige doelen zijn belangrijke motivatoren voor prestatieniveaus en doorzettingsvermogen in onderwijs en werk. Het is daarom belangrijk om ze duidelijk en specifiek te definiëren (ook met subdoelen) en hun instrumentele karakter voor de individuele benadering van het leven te benadrukken.
- Professionele ontwikkeling vindt plaats in het kader van sociaal leren. Daarom is het van cruciaal belang gunstige voorwaarden voor ontwikkeling te scheppen en belemmeringen (bv. culturele beperkingen of discriminatie op grond van geslacht) weg te nemen.
- Werktevredenheid en goede prestaties kunnen worden bevorderd door maatregelen die gericht zijn op zelfredzaamheid en resultaatverwachtingen, evenals individuele doelen, in combinatie met gunstige arbeidsomstandigheden.

Bronverwijzingen

Lent, R. W. (2013). Sociaal-cognitieve carriëretheorie. In: St. D. Brown/R. W. Lent (Eds.): Loopbaanontwikkeling en counseling. Theorie en onderzoek aan het werk zetten. 2e druk. Hoofdstuk 5, 115-146. Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons, Inc.